

Creos næringspolitiske plattform 2019-2022

Halvparten av Creos medlemmer er frilansere og/eller næringsdrivende. Næringspolitikk er derfor en viktig del av vårt arbeidsfelt.

Mål

Creo skal arbeide for en bedring av rammebetingelsene for medlemmer som er frilansere og/eller næringsdrivende og at anbefalingene fra utredningen om kunstnerøkonomien (Skarstein 2015) følges opp. Vi vil samarbeide med blant andre Kunstnernettverket og LO Selvstendig for å nå våre mål.

Rammeforutsetninger og strukturelle utfordringer (trygdeytelser, ufrivillig næring, organisering og skatt, pensjon, honorar)

Regelverket for trygdeytelser gir frilansere og selvstendig næringsdrivende dårligere vilkår enn arbeidstakere. Det rammer særlig næringsdrivende med lav inntekt og kunstnere med vekslende tilknytningsform. De kunstneriske næringsvirksomhetene er sårbare fordi produktet ofte er uløselig knyttet til innehaveren. Kostnadene og administrasjonsbyrden ved drift av aksjeselskap er fortsatt for omfattende til at det er hensiktsmessig å opprette AS for virksomheter med lav omsetning.

En utfordring for selvstendig næringsdrivende er at alle skattefradrag fører til redusert overskudd og til dårligere økonomisk grunnlag for trygdeytelser. Creo vil arbeide for at det innføres minstefradrag på næringsinntekt, tilsvarende dagens minstefradrag på lønnsinntekt. Samtidig vil vi arbeide for å fjerne den negative effekten investeringer i egen næringsvirksomhet har for beregningsgrunnlaget av trygdeytelser.

- ***Creo vil arbeide for en innføring av minstefradrag på næringsinntekt***

Alle i Norge skal i prinsippet ha like rettigheter, men kunstnere faller ofte gjennom det sosiale sikkerhetsnettet. Kunstnere har lav gjennomsnittslønn, og også midlertidige arbeidsforhold og kombinasjonen av ulike tilknytningsmodeller bidrar til at kunstnere får mindre igjen for velferdsytelsene enn andre.

Noen positive endringer har skjedd, blant annet i hvordan folketrygdens korttidssytelser beregnes for de med kombinerte inntekter, samtidig er systemet fortsatt komplisert, og delvis basert på skjønn, noe som kan være krevende i møte med svært varierende kompetanse hos NAV når det gjelder våre gruppers særskilte arbeidssituasjon.

Vi opplever at oppdragsgiverne stadig oftere forlanger at arbeidet må utføres i egen næring. Den som vegrer seg, risikerer å miste oppdraget. Konsekvensen er at kunstnere mister trygderettigheter, står uten yrkesskedeforsikring og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder. Dette rettighetstapet bør i det minste kompenseres ved å øke dekningsgraden for sykepenges. Selv om det også her har skjedd en positiv endring, og sykepengedekning er økt fra 65 til 80 prosent fra 17. sykepengedag, er det ikke nok.

Saker som omfatter sosiale ytelser til selvstendig næringsdrivende oppfattes ofte som kompliserte, og frilansere/næringsdrivende kunstnere, og de med kombinasjonsinntekt, opplever det ekstra utfordrende at søknadssystemene ikke er tilpasset dem og at saksbehandlere ikke har tilstrekkelig erfaring og etablerte rutiner i behandlingen av denne yrkesgruppen. Creo vil påpeke behovet for bedre kunnskaper og rutiner hos bl.a. NAV i denne sammenheng.

- ***Creo vil arbeide for at sykepengedekningen for selvstendig næringsdrivende (enkeltpersonforetak) økes til 100 prosent fra 17. sykedag.***
- ***Creo vil arbeide for å sikre bedre kunnskaper og rutiner hos NAV for våre yrkesgrupper gjennom å fremme forslag til forbedringer av systemet.***

Konsekvensene av ingen dekning fra første dag og deretter dekningsgrad på bare 80 prosent gjør det vanskelig å overleve for langtidssykemeldte. Spesielt rammer dette lavtlønte. Dagens system med frivillig tilleggstrygd er ment å være en selvfinansierende forsikringsordning. Den er mer å betrakte som en kommersiell forsikringsordning enn en sosial tilleggsordning for å dekke opp for manglende lovfestede rettigheter. Premien er også uforutsigbar og endres hyppig, noe som er svært krevende for kunstnere som oftest både har lav, og svært variabel inntekt. Tilleggsforsikringen for næringsdrivende er også svært kostbar.

En annen utfordring er at forsikringsordningen ikke legger til rette for de med kombinerte inntekter. Hvis man både er frilanser og selvstendig næringsdrivende kan man etter lovendringen som trådte i kraft 1.1.19, kun tegne forsikring for næringsdelen av sitt virke, uansett hvor lav næringsinntekten er. Dette har fratatt mange av våre medlemmer muligheten for å tegne tilleggsforsikring for de første 16 sykedagene

- ***Creo vil arbeide for at tilleggsforsikringsordningen endres slik at de med kombinerte inntekter frilansere/næringsdrivende kan tegne forsikring også for frilandsdelen av sitt virke.***
- ***Creo vil arbeide for å endre prinsippet om at tilleggsforsikringen for frilansere/næringsdrivende skal være selv bærende og for at Staten skal ta ansvar for at også frilansere og selvstendig næringsdrivende får en reell mulighet til å sikre en akseptabel sykepengedekning.***

Ufrivillig næringsvirksomhet

Mange selvstendig næringsdrivende kunstnere opplever at de ikke får arbeidsoppdrag uten å måtte ta dem i egen næring. I mange situasjoner handler dette om tvungen, uekte næringsoppdrag. Arbeidsrettslige verneregler må gjelde hvis avtalen forventer eller stiller krav om arbeidsplikt.

- ***Creo vil arbeide for at definisjonen av arbeidstaker – og arbeidsgiverbegrepet avklares og at arbeidsmiljølovens begrepsapparat tydeliggjøres.***

Det «frie feltet» er i dag preget av uryddige ansettelsesformer. De økonomiske rammene er trange, og mange musikere lever i all hovedsak gjennom enkeltpersonforetak, og fakturerer for de fleste jobbene de gjør. Dette innebærer at de ikke har krav på trygderettigheter, som foreldrepermisjon, feriepenger og lønn under sykdom. For svært mange musikere finnes det

det heller ingen faste stillinger. I Creos innspill til Kunstnermeldingen har vi derfor løftet fram behovet for en Musikerallianse etter SKUDA modellen.

Målsettingen er en allianse som ansetter profesjonelle frilansmusikere og gir dem faste ansettelsesforhold gjennom en tredje ansettelsesform. Musikerne søker permisjon fra alliansen i de perioder hvor de har oppdrag andre steder. I ledige faser mottar de lønn fra alliansene i stedet for å være avhengig av arbeidsledighetstrygd. I disse periodene kan de fortsette å utøve sitt virke, forberede nye produksjoner, øve og gå på kurs. Slik får de muligheten til å arbeide kontinuerlig med sin kunstform, og gjennom å være ansatt i musikeralliansen gå fra å leve i usikkerhet til en langt større grad av trygghet.

- ***Creo vil arbeide for opprettelse av en Musikerallianse***

Pensjon

Kunstnerundersøkelser viser at nærmere halvparten av kunstnere ikke har noen pensjonsordning. Selvstendig næringsdrivende kunstnere, frilansere og korttids- og deltidsansatte har i stor grad basert seg på Folketrygdens minstepensjon som eneste pensjonsordning. Med omleggingen av folketrygden, og bortfallet av besteårsregelen er det påkrevd å finne andre løsninger.

Det må legges til rette for at det kan opptjenes tjenestepensjon også på korte ansettelsesforhold, lav ansettelsesgrad og lave inntekter, og det må sikres at alle, uavhengig av tilknytningsform, har et minimum av rettigheter.

Det ser nå ut til at innskuddspensjonsloven vil åpne for et system med egen pensjonskonto, og at kravet om at arbeidstaker må ha vært ansatt i minst 12 måneder for å ha rett til å få med seg oppspart pensjonskapital også vil fjernes. Dette vil for mange kunstnere med korte ansettelsesforhold være en viktig forutsetning for å gjøre det mulig for å opparbeide seg et minimum av tjenestepensjon. Det gjenstår likevel to avgjørende endringer i som må til for våre grupper: Fjerne regelen om en stillingsandel på minimum 20 prosent, samt fjerne bunnfradraget på 1G (opptjening fra første krone).

Selv om en ordning med egen pensjonskonto i utgangspunktet kun vil gjelde i ansettelsesforhold, åpner prinsippet opp for en bredere, og mer langsiktig tenkning. Det må sikres pensjonsopptjening på den type inntekter kunstnere faktisk har. Ordningen bør derfor utvides til også å gjelde: Lønn fra korte ansettelsesforhold, frilansinntekter (inntekter fra ikke-ansatt lønnsarbeid), arbeidsstipender mv., og på sikt også inntekter fra oppdrag.

- ***Creo vil arbeide for pensjon fra første dag og første krone.***
- ***Creo vil arbeide for å muliggjøre en egen pensjonskonto, hos selvvalgt leverandør, hvor man kan samle alle ulike typer pensjon fra alle ulike tilknytningsformer.***
- ***Creo ønsker også endringer i reglene for skattefavoredert pensjonsspareordning for selvstendig næringsdrivende, slik at også næringsdrivende med lave inntekter får en reell mulighet til sparing til egen pensjon.***

- ***Creo vil arbeide for at en utreder muligheten av å innføre en pliktig tjenestepensjonsavgift på oppdrag eller alternativt en oppdragsgiveravgift som vil kunne omfatte flere elementer enn sikring av tjenestepensjon.***

Honorarpolitikk

Kreativ sektor er i vekst, likevel viser tallene fra kunstnerundersøkelser fallende inntekter fra kunstnerisk virke. Våre medlemmer opplever at honorarer og arbeidsbetingelser stadig er under press og at dette truer deres inntektsgrunnlag. Kunstnere er det første leddet i verdikjeden, men dessverre ofte de siste til å sikres betaling proporsjonalt med deres arbeid. Oppdragsgivere lokker også kunstnere med løfter om anledning til å presentere seg og sitt kunstnerskap, og utnytter de ubalanserte maktforholdene til å inngå avtaler som ikke sikrer kunstnerne tilstrekkelig honorering. utfordringer rundt gratis student arbeid er også en tilbakevendende problemstilling. Creo vil fortsette arbeidet med honorarveiledning for våre medlemmer og arbeide for holdningsendringer i hele kultursektoren. Våre anbefalte minstesatser skal videreutvikles og brukes som et verktøy i arbeidet med å sette fokus på anstendige honorarer.

- ***Creo vil arbeide for å videreutvikle Creos minstesatser kombinert med holdningsskapende arbeid***

Digitalisering

Artikkel 13 om «value gap» i det foreslåtte opphavsrettsdirektivet er nå vedtatt hos EU-parlamentet, Rådet og EU-Kommisjonen. Kort oppsummert går artikkel 13 ut på at plattformtjenester som YouTube og Facebook må inngå rettferdige lisensavtaler med rettighetshavere. Bestemmelsen ble forslått av Kommisjonen som et svar på det økende value gap-problemet. «Value gap» er en samlebetegnelse på misforholdet som oppstår i hvem som får betalt når store plattformtjenester bruker kreativt innhold i sine tjenester uten at det er betalt for dette.

Verdigapet er den største utfordringen for den kreative industrien og har kommet i kjølevannet av den omfattende digitaliseringen. utfordringen knyttet til plattformtjenester som YouTube er at kreativt innhold ofte lastes opp av brukere og generer inntekter til tjenestene, blant annet ved bruk av annonsørinnhold og annen reklame, uten at rettighetshaverne tjener økonomisk på det. I følge en rapport fra IFPI, tjener norsk musikkindustri mer enn dobbelt så mye på salg av vinyl som på YouTube. Det er svært problematisk når vi vet at 9 av 10 nordmenn streamer musikk og at halvparten av disse bruker YouTube som primærkilde til musikk. Også for andre kunstuttrykk, som designere og scenografer, er dette et stort problem.

I tillegg til å være en stor utfordring for rettighetshavere og de som representerer disse, skaper situasjonen også ulike konkurransevilkår for plattformtjenestene sammenlignet med lisensierte strømmetjenester som Spotify, som får tilgang til innhold gjennom lisensavtaler med rettighetshavere.

I arbeidet med åndsverkloven ble følgende forslag til ordlyd forelagt Stortingets kulturkomité:

«Leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må i samarbeid med rettighetshavere hvis innhold har blitt lastet opp, inngå avtaler om bruken av slike verk.»

I sin innstilling ga Stortingets kulturkomité en anmodning til regjeringen om å se på verdigap/value gap-problematikken. Det blir derfor viktig at vi også i Norge vedtar en bestemmelse som kan lukke verdigapet og sørge for at norske kunstnere kan leve av det de skaper.

Det knytter i dag seg også flere utfordringer til den nye strømmeøkonomien. Dagens økonomi bygger på en såkalt pro-rata modell, noe som innebærer at pengene fordeles basert på markedsandeler – ikke basert på abonnement eller bruker. Konsekvensen er at det ikke er noen sammenheng mellom en Spotify-abonnents lytting og fordelingen av den samme abonnentens betaling. Alle penger havner i samme pott, for deretter å fordeles basert på andeler. I tillegg fordeles pengene basert på én 30-sekunders enhet. Det vil si: Man får registrert én strømming ved avspilt 30 sekunder kun etter de første 30 sekundene, uten noe skille på om låten eller verket totalt teller to minutter eller seks minutter to eller 20 minutter. Til sammen tror vi at dette har ført til en økende konsentrasjon i toppen av kurven og vanskeligere økonomiske rammer for et flertall av artister, komponister, tekstforfattere, musikkforleggere og uavhengige plateselskap.

Dagens modell har klare forbedringspotensial som kan løses gjennom følgende endringer;

1. *Brukersentrert utbetaling.* Beløpet som betales for strømmeabonnement går til de artistene det høres på. Hører man en abonnent f.eks. kun på én lokal artist en måned, vil vedkommende få hele månedens bidrag fra denne abonnenten. Vi oppfatter at den eksisterende strømmemodellen innebærer et brudd mellom hvem man betaler til og hva man faktisk lytter til, og vi tror at en større bevissthet rundt hvem publikum betaler til vil bidra til økt betalingsvilje for musikk på nett.
2. *Flere tellepunkt.* En avspilling telles i dag kun når den passerer 30 sekunder. Dvs. at lengre musikkstykker, f.eks. et klassisk musikkverk på 35 minutter, får det samme per avspilling som en poplåt. En lytting på 30 sekunder, eller ett minutt, teller altså det samme som en lytting på fire minutter. Igjen er det snakk om et brudd mellom økonomi og faktisk lytting. En bedre modell ville vært om det var tellepunkter for hvert minutt eller for hvert 30. sekund. Musikk som blir hørt helt ferdig, vil ikke da "tape" mot musikk som skippes etter første refreng.
3. *Kreditering av medvirkende.* De medvirkende på en innspilling bør oppgis på en måte som er søkbar. Musikkinteresserte har alltid sett en merverdi i slik info, og en kan følge sporene til sin favorittprodusent, en låtskriver eller en strålende musiker. Det vil være en annen måte å oppdage musikk på enn gjennom ferdige spillelister og algoritme-genererte forslag. Kreditering av åndsverk er dessuten et lovpålagt krav i de fleste territorier, noe strømmetjenestene nok er svært klar over selv. Her ser vi at det gjøres en innsats hos enkelte tjenester, men dette arbeidet bør fremskyndes. Metadata som inneholder kreditering bør heller ikke overlates til tredjeparter, som har som forretningsidé å formidle dette, uten krav eller interesse i at det faktisk er korrekte data som blir distribuert.
4. *Prispunktet.* Musikkstrømmetjenestene har i stor grad stått på stedet hvil hva angår pris siden de ble introdusert. Dvs. at det i realiteten er en prisnedgang, og med det svekker det bidraget inn til ny musikk. En framtidig differensiering av hva disse tjenestene koster vil kunne gi muligheter for konkurranse på kvalitet, f.eks. gjennom nasjonale redaksjoner, mer info som nevnt i punktet over, og høyere lyd kvalitet. Også her ser vi at blant annet Spotify har hevet prisen i enkelte markeder. Her tror vi at man kan gå lengre og eksperimentere med forskjellige prisnivå for forskjellige tjenester.

De to første tiltakene vil også kunne bidra kraftig til økt transparens og tillit i en sektor som den siste tiden har fått demonstrert hvordan økonomi og tall kan manipuleres og trikses med.

Andelen norsk musikk som spilles i kringkasting og i strømmetjenester er synkende. Vi ønsker økt norskandel i kringkasting, strømmetjenester, kor, korps og orkestre og hos den enkelte musikkbruker. Med DAB forsvant konsesjonen fra staten som blant annet påla P4 og Radio Norge å spille minst 35 % norsk musikk.

Å drive radio er et kulturpolitisk ansvar. Norsk musikk er en av våre viktigste kulturelle bærebjelker. Det binder oss sammen som nasjon, og er avgjørende for utviklingen av felles identitet og språk. Radio er den viktigste kilden til nordmenn når det gjelder å oppdage ny musikk. Det er derfor avgjørende for oss at de som sitter med et redaksjonelt ansvar, blant annet NRK, påtar seg et samfunnsansvar og øker norskandelen.

EU-Kommisjonen foreslo i høst at 30 % av det Netflix produserer og viser i Europa, må være produsert i EU. Vi oppfordrer Kulturdepartementet til å se hvorvidt lignende kvoter kan innføres for radio og strømmetjenester i Norge. Norske opphavere og utøvere ville sett positive ringvirkninger dersom lignende kvoter ble innført for f.eks. Spotify, som foreløpig bærer preg av at store aktører styrker sin posisjon og skviser ut mindre, nasjonale aktører. En slik kvote vil være med på å løfte norsk musikk og også det norske språk.

- ***Creo vil arbeide for at «the value gap» tettes og at kunstnerne sikres rimelig vederlag for sitt arbeid.***
- ***Creo vil arbeide for forbedringer i de økonomiske modeller strømmingen bygger på, gjennom blant annet å arbeide for en innføring av brukersentrert utbetaling (user centric) flere tellepunkt, kreditering av medvirkende og vurdering av prispunktet.***
- ***Creo vil arbeide for økt norsk andel i radio og strømmetjenester.***

De kreative næringene

Kultur er verdiskapende, også i et økonomisk perspektiv. Kunstnere som produserer selv må fullt ut aksepteres, og satses på, som en fullverdig del av kulturnæringene.

Creo vil arbeide for tilskuddsordninger og finansieringsmuligheter som styrker utviklingen av de kreative næringene, blant annet gjennom samarbeid med næringsforeninger og kulturnæringsorganisasjoner. Næringsutviklingsmidler bør være en viktig finansieringskilde for næringsdrivende kulturarbeidere, og investerings- og forskningsmidler må, sammen med bransjefremmende tiltak, bli mer tilgjengelig for kunstfeltet. Det må sikres at næringsutviklende tiltak og eksportprogram kommer i tillegg til midler til kunstnerisk produksjon.

Kunstnerdrevne produksjonsselskap må få tilgang til faglig bistand og veiledning innen næringsutvikling, nettverksbygging og det bør etableres gode, stabile nettverksarenaer også for utøverfeltet. Mentor ordninger og skreddersydde masterprogram for kunstnerdrevne produksjonsselskap ville vært positivt.

Creo vil også arbeide for at Utenriksdepartementets midler til kultur og informasjonsformål økes og at kulturkompetansen på ambassadene styrkes. Synlig støtte fra aktører som f.eks. Music Norway, Innovasjon Norge og festivaler med tung kunstnerisk kredibilitet kan også virke som døråpnere både nasjonalt og internasjonalt

- ***Creo vil arbeide for at næringsutvikling og kulturnæringsmidler også kommer produserende kunstnere til gode, og for en styrking av Utenriksdepartementets satsning på kultur.***

Støttefunksjoner og produksjonsapparat

Creos medlemmer består også av produksjonsapparat og støttefunksjoner som er sentrale yrkesgrupper for å holde kulturlivet i gang. Inspisienter, arrangementsansvarlige, produsenter og teknikere opplever mange av de samme næringspolitiske utfordringene som utøvende kunstnere, både som selvstendig næringsdrivende og ansatte. I det generelle arbeidet med å bedre rammebetingelser for kulturlivet, er det viktig at også produksjonsapparatets og støttefunksjonenes vilkår bedres. Creo mener at tariffavtaler i kulturfeltet og sceneteknisk område bidrar til tryggere arbeidsforhold, større forutsigbarhet og økt rekruttering.

- ***Creo vil arbeide for å øke fagorganiseringen i produksjonsapparatet og støttefunksjonene i kulturlivet.***
- ***Creo vil arbeide for flere tariffavtaler på konsertscener og i sceneteknisk område, for å bidra til økt rekruttering, sunnere konkurranseforhold og at viktig kompetanse beholdes i kultursektoren.***
- ***Creo vil arbeide for å innføre en kvalitetsmerking for kulturscener og scenetekniske leverandører med tariffavtaler og ryddige forhold.***

Kompetanse

I en tid hvor stadig flere utøvende kunstnere må livnære seg av egen næringsvirksomhet, er behovet for forretningsmessig kompetanse stort. Samtidig er det stadige endringer i lovverk og rammevilkår som sett fra et drifts- og virksomhetsperspektiv, berører kunstnernes arbeidshverdag. Creo vil derfor i egen regi og i samarbeid med andre, arbeide for å oppdatere våre medlemmer på forhold som er av betydning for deres arbeidshverdag. Dette kan være gjennom videreutvikling av tiltak som Kontordagen og andre typer kurs.

- ***Creo vil i egen regi og i samarbeid med andre, arbeide for å oppdatere våre medlemmer på forhold som er av betydning for deres arbeidshverdag.***